

FI

FI

FI

EUROOPAN KOMISSIO

Bryssel 19.7.2010
KOM(2010)390 lopullinen

**KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE,
EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE SEKÄ ALUEIDEN
KOMITEALLE**

kulttuuria koskevan Euroopan toimintasuunnitelman täytäntöönpanosta

SEK(2010)904

KOMISSION KERTOMUS EUROOPAN PARLAMENTILLE, NEUVOSTOLLE, EUROOPAN TALOUS- JA SOSIAALIKOMITEALLE SEKÄ ALUEIDEN KOMITEALLE

kulttuuria koskevan Euroopan toimintasuunnitelman täytäntöönpanosta

1. JOHDANTO

Kulttuuri on keskeisellä sijalla Euroopan yhdentymisessä, ja moninaisuudessaan yhtenäinen Euroopan unioni perustuu juuri kulttuuriin. Kulttuurisen monimuotoisuuden kunnioittaminen ja kyky yhdistyä yhteisten arvojen ympärille ovat yhdessä taanneet rauhan, hyvinvoinnin ja solidaarisuuden Euroopan unionissa. Nykypäivän kansainvälistyvässä maailmassa kulttuuri voi edistää ainutlaatuisella tavalla Euroopan unionin älykkään, kestävän ja osallistavan kasvun strategiaa, mikä lisää vakautta, keskinäistä yhteisymmärrystä ja yhteistyötä koko maailmassa.

Kulttuuria koskevan Euroopan toimintasuunnitelman¹ antaminen vuonna 2007 käänsi uuden lehden EU:n kulttuuripoliittisessa yhteistyössä. Kaikki osapuolet – EU:n toimielimet, jäsenvaltiot ja kulttuurijärjestöt – kutsuttiin ensimmäistä kertaa yhdistämään voimansa neuvoston hyväksymien selkeästi määriteltujen seuraavien yhteisten tavoitteiden taakse²:

- kulttuurisen monimuotoisuuden ja kulttuurienvälisen vuoropuhelun edistäminen
- kulttuurin tukeminen luovuuden lisäämiseksi
- kulttuurin edistäminen EU:n kansainvälisiin suhteisiin olennaisesti kuuluvana tekijänä.

Yhteistyön tueksi toimintasuunnitelmassa otettiin lisäksi käyttöön työskentelymenetelmiä, jotka olivat uusia kulttuurin alalla:

- avoin koordinoitimenetelmä jäsenvaltioiden välisen yhteistyön tiivistämiseksi neuvoston kulttuurialan työsuunnitelmassa kaudelle 2008–2010 asetetuilla painopistealoilla³
- suunnitelmallisempi vuoropuhelu kulttuurialan kansalaisjärjestöjen kanssa erilaisilla keskustelu- ja tietojenvaihtofoorumeilla.

Kertomuksen tarkoitus

Tässä kertomuksessa tarkastellaan Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden edistymistä toimintasuunnitelmassa asetettujen kolmen tavoitteen toteuttamisessa ja arvioidaan ensikokemuksia uusista työskentelymenetelmistä jäsenvaltioiden toimittamien kansallisten

¹ http://eurlex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexapi!prod!DocNumber&lg=en&type_doc=COMfina&an_doc=2007&nu_doc=0242&model=guicheti.

² [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32007G1129\(01\):EN:NOT](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32007G1129(01):EN:NOT).

³ [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:42008X0610\(01\):EN:NOT](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:42008X0610(01):EN:NOT).

kertomusten sekä avoimen koordinoitimenetelmän työryhmien⁴ ja foorumien⁵ työn pohjalta. Tarkastelun perustella komissio on tehnyt 3.1.2 ja 3.2.2 kohdassa esitetyt päätelmät.

Tämän kertomuksen liitteenä olevassa komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa tuodaan ennen kaikkea esiin, miten on edistytty kulttuurinäkökohtien sisällyttämisessä asianmukaisella tavalla EU:n politiikkaan kaikilla asiaankuuluvilla aloilla.

2. EDISTYMINEN TOIMINTASUUNNITELMAN TAVOITTEISSA

2.1. Toimintasuunnitelman tavoite 1: Kulttuurien monimuotoisuuden ja kulttuurienvälisen vuoropuhelun edistäminen

Edistymistä on tapahtunut monilla aloilla.

Euroopan kulttuurienvälisen vuoropuhelun teemavuonna 2008⁶ keskityttiin sekä kulttuurienvälisestä vuoropuhelusta tiedottamiseen että sitä koskevan poliittisen keskustelun kehittämiseen. Teemavuoden innoittamana uusia toimia ja järjestelmiä otettiin käyttöön useissa jäsenvaltioissa, ja EU:ssa päästiin poliittiseen yhteisymmärrykseen monikulttuuristen taitojen edistämisen välttämättömyydestä⁷ sekä kulttuurienvälisen vuoropuhelun asemasta ulkosuhteissa⁸. Platform for Intercultural Europe -foorumi julkaisi kansalaisjärjestöjen suosituksia sisältävän Rainbow Paper -asiakirjan ja pyrkii viemään sitä eteenpäin.

Taiteilijoiden ja muiden kulttuurialan ammattilaisten liikkuvuuden edellytysten parantamista on pohdittu sekä avoimen koordinoitimenetelmän työryhmässä, joka keskittyy liikkuvuuden esteisiin ja niiden poistamiseen esimerkiksi parempien tietojärjestelmien avulla sekä välittäjäjärjestöjen asemaan, että meneillään olevassa kolmen miljoonan euron kokeiluhankkeessa, jossa kehitetään ja testataan liikkuvuuden tukemista koskevia uusia ideoita⁹. Komissio toteuttaa myös laaja-alaisia toimia, joilla on tarkoitus puuttua kaikkiin epäkohtiin, jotka haittaavat Euroopan kansalaisia heidän käyttäessään unionin kansalaisille kuuluvia oikeuksiaan kaikessa arkipäivän elämässä, ja antaa kansalaisuutta koskevan kertomuksen myöhemmin tänä vuonna.

Tanskan uudella DIVA-taiteilijavierasohjelmalla tuetaan saapuvia taiteilijoita kuvataiteen, musiikin, kirjallisuuden ja esittävien taiteiden aloilla. Tekeillä on ohjelma myös tanskalaisille taiteilijoille, jotka haluavat työskennellä ulkomailla. Tšekin uudesta luovaa toimintaa ja tutkimusta koskevasta ohjelmasta tuetaan liikkuvuutta uusien keksintöjen edistämiseksi.

Taidekokoelmien liikkuvuutta käsittelevä avoimen koordinoitimenetelmän työryhmä on vertaillut perusteellisesti eri alojen käytäntöjä, kokoelmien lainaamisen kannustimet ja esteet mukaan luettuina. Komissiossa tehdään parhaillaan tutkimusta kulttuuriesineiden laittoman kaupan ehkäisemisestä ja torjunnasta. Euroopan parlamentti käynnisti vuonna 2010 kokeiluhankkeen, jossa tutkitaan mahdollisuutta kehittää kulttuuriperintöä koskeva hälytysverkosto.

⁴ Avoimen koordinoitimenetelmän työryhmien loppukertomukset: http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/doc1565_en.htm.

⁵ Foorumien suositukset: http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/doc1199_en.htm.

⁶ Katso http://ec.europa.eu/culture/key-documents/doc539_en.htm.

⁷ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:141:0014:0016:EN:PDF>.

⁸ http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/doc/ICD_external_relations_en.doc.pdf.

⁹ http://ec.europa.eu/culture/our-programmes-and-actions/doc417_en.htm.

Alankomaissa on käynnissä kulttuuriesineiden laittoman kaupan vastainen tiedotuskampanja, joka on suunnattu neljälle kohderyhmälle: taidekauppiaille, tavallisille kansalaisille, kulttuuriperintöä vaaliville instituutioille ja lainvalvontaviranomaisille. Kyproksella hallituksen ohjelmasta myönnetään tukea sekä maahan saapuvien että maasta lähtevien taideteosten siirto- ja näyttelykustannuksiin.

Koulutuksen ja kulttuurin välinen synergia on ollut avoimen koordinoitimenetelmän työryhmän kohteena ja kulttuurin saatavuutta käsittelevän foorumin keskustelunaiheena. Euroopan unionissa luovan sukupolven tukemisesta annetuissa päätelmissä¹⁰ tunnustetaan, että kulttuuri-ilmaisu ja kulttuurin saatavuus ovat keskeisiä lasten ja nuorten luovuuden kehittämisessä.

Sloveniassa on annettu kansalliset kulttuuri- ja taidekasvatuksen suuntaviivat. Ruotsissa 97 prosenttia kunnista on ottanut käyttöön Luova koulu -aloitteen, jossa edistetään koulujen ja kulttuurialan välistä yhteistyötä. Jokaisessa Kreikan kunnassa opetustoimialaan kuluu kulttuuripäällikön toimi, ja kulttuuripäällikön tehtäviin kuuluu opetuksen ja kulttuurin välisten yhteyksien vahvistaminen. Belgian (flaaminkielisen yhteisön) Dynamo3-ohjelmassa kouluja kannustetaan kehittämään taide- ja kulttuurikasvatuksen pitkän aikavälin suunnitelmia.

Vuonna 2008 annetussa komission tiedonannossa ”**Monikielisyys:** Euroopan voimavara ja samalla myös yhteinen sitoumus” esitetään, mitä olisi tehtävä, jotta monikielisyydestä tulisi solidaarisuutta ja hyvinvointia edistävä etu. Sittenmin on perustettu kaksi yritysten ja kansalaisjärjestöjen välisen suunnitelmallisen vuoropuhelun foorumia.

Myös digitoinnissa on edistytty, jos tarkastellaan kulttuurin saatavuutta yleisesti. **Europeana-sivusto** otettiin käyttöön vuonna 2008. Komissio on esittänyt uusia toimenpiteitä, joilla edistetään kulttuuriperinnön digitointia ja saatavuutta internetissä Euroopan digitaalistrategian yhteydessä.

Viron digitaalisen kulttuuriperinnön strategiaan 2007–2010 kuuluu erilaisia verkkopalveluja, joiden avulla parannetaan kulttuuriperinnön saatavuutta, ja siihen sisältyy myös yhteistyö kansallisarkistojen, kansalliskirjaston, tiedotusvälineiden ja museoiden välillä.

Medialukutaidolla tarkoitetaan kykyä tutustua mediasisältöihin ja arvioida niitä kriittisesti, ja vuonna 2009 annetussa komission tiedonannossa kehoitetaan jäsenvaltioita ja mediateollisuutta parantamaan ihmisten kykyä hahmottaa erilaisia vastaan tulevia mediaviestejä. Jatkotoimia toteutetaan MEDIA 2007 -ohjelman ja MEDIA International -valmistelutoimen kautta.

Portugali on ottanut kouluissa käyttöön tekijänoikeuksien tuntemista koskevan ohjelman, jotta nuoret saataisiin ymmärtämään paremmin luovuuden ja kulttuurisen monimuotoisuuden arvon. Slovakia on ottanut käyttöön mediakasvatusmallin, joka on laadittu yhteistyössä kansalaisjärjestöjen, oppilaitosten ja tiedotusvälineiden kanssa.

Komissio on ehdottanut kulttuurin saatavuuden edistämiseksi myös **Euroopan kulttuuriperintötunnusta**¹¹, joka perustuu tähänhetkiseen hallitustenväliseen aloitteeseen. Tunnuksella tuotaisiin esiin kohteet, jotka edustavat ja symboloivat Euroopan yhdentymistä,

¹⁰ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:301:0009:0011:EN:PDF>.

¹¹ http://ec.europa.eu/culture/our-programmes-and-actions/doc2519_en.htm.

ihanteita ja historiaa. Tunnuksen myöntäminen perustuisi muun muassa sellaisiin kriteereihin, kuin kohteen opetuksellinen luonne erityisesti nuorten kannalta.

2.2. Toimintasuunnitelman tavoite 2: kulttuurin tukeminen luovuuden lisäämiseksi

Yhteistyö on keskittynyt kulttuuriteollisuuteen ja luoviin aloihin sekä siihen, miten kulttuuriin suunnatuilla strategisilla investoinneilla edistetään alueellista ja paikallista kehitystä. Sekä Euroopan unionissa että jäsenvaltioissa kiinnitetään entistä enemmän huomiota **kulttuuriin luovuuden ja innovoinnin lisääjänä** ja tätä kautta kasvulle ja työllisyydelle suotuisan ilmapiirin edistäjänä, mikä vahvistetaan kulttuuria luovuuden ja innovoinnin innoittajana tarkastelevissa neuvoston päätelmissä¹².

Puolan Kulttuurilla on väliä! -kampanjassa tuodaan esiin kulttuurin merkitys sekä taloudelle että koko yhteiskunnalle. Italiassa vuonna 2009 annetussa luovuutta koskevassa valkoisessa kirjassa tarkastellaan yhtä luovuuden ja kulttuurituotannon mallia ja esitetään toimia luovuuden lisäämiseksi.

Euroopan luovuuden ja innovoinnin teemavuonna 2009 tarkasteltiin myös erilaisia tapoja, joilla kulttuurista voi syntyä sekä taloudellisia että yhteiskunnallisia innovaatioita. Teemavuoden lähettiläiden ohjelmajulistuksessa¹³ korostetaan luovuutta, jota voidaan lisätä rakentamalla siltoja taiteen, filosofian, tieteen ja yritystoiminnan välille.

Komissio on teettänyt keskustelujen pohjaksi useita **tutkimuksia**, joista voidaan mainita vuonna 2009 tehty tutkimus kulttuurin vaikutuksesta luovuuteen, vuonna 2010 tehty tutkimus yrittäjyydestä kulttuuriteollisuudessa ja luovilla aloilla ja Eurydice-verkoston kertomus koulujen taide- ja kulttuurikasvatuksesta Euroopassa.

Kulttuuriteollisuuteen ja luoviin aloihin on kiinnitetty erityistä huomiota, ja tämä huipentui EU:ssa huhtikuussa 2010 julkaistuun vihreään kirjaan, jossa pohditaan, miten voidaan luoda ympäristö, jossa kulttuuriteollisuuden ja luovien alojen tarjoamat mahdollisuudet saadaan käyttöön älykkään, kestävä ja osallistavan kasvun edistämiseksi. Vihreä kirja perustuu sekä kulttuuriteollisuutta ja luovia aloja käsittelevän, avoimen koordinoitimenetelmän työryhmän että samaa aihetta käsittelevän foorumin työhön, ja siinä hahmotellaan tämän perusteella kuulemisia esimerkiksi rahoituksen saantia, luovan yrittäjyyden osaamistarpeita ja muiden talouden alojen kanssa harjoitettavaa innovatiivista yhteistyökumppanuutta koskevista kysymyksistä¹⁴.

Lokakuussa 2009 julkaistiin keskusteluasiakirja haasteista, joita liittyy Euroopan digitaalisten yhtenäismarkkinoiden luomiseen luovalle verkkosisällölle, kuten kirjoille, musiikille, elokuville ja videopeleille, ja siinä tarkasteltiin esteitä, jotka haittaavat luovan verkkosisällön vapaata liikkumista internetissä, sekä käynnistettiin julkinen kuuleminen, jolla haetaan mahdollisia toimenpiteitä todellisten yhtenäismarkkinoiden toteuttamiseksi.

Vuoden 2008 Creative Britain Strategy -strategiassa tarkastellaan valtion toimiin liittyviä keskeisiä näkökohtia luovilla aloilla: taidot ja lahjakkuus, innovointi, teollis- ja tekijänoikeudet ja luovien yritysten tukeminen. Liettuan uudessa luovien alojen kehittämisstrategiassa tuetaan luovien alojen yrityshautomoiden kansallista verkostoa.

¹² http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/doc/CONS_NATIVE_CS_2009_08749_1_EN.pdf.

¹³ http://www.create2009.europa.eu/about_the_year/manifesto.html.

¹⁴ Katso myös Amsterdamin julistus osoitteessa <http://85.92.129.90/~workshop/>.

Suomessa luovan talouden strategisessa hankkeessa keskitytään työllisyyteen, yrittäjyyteen ja tuotekehitykseen luovilla aloilla.

Myös **kulttuurin panos paikalliselle ja alueelliselle kehitykselle** tunnustetaan yhä laajemmin. Kulttuurille on myönnetty koheesiovaroja 6 miljardia euroa vuosiksi 2007–2013, ja nämä kattavat kulttuuriperinnön suojelun ja säilyttämisen, kulttuuri-infrastruktuurin kehittämisen ja kulttuuripalvelujen tukemisen. Lisärahoitusta on myönnetty sellaisista otsakkeista kuin matkailu, kaupunkiuudistus, pk-yritysten toiminnan edistäminen ja tietoyhteiskunta. Eräässä tutkimuksessa tarkastellaan kulttuurin panosta paikalliselle ja alueelliselle kehitykselle, ja sen yhteydessä tullaan esittämään käytännön välineitä alueellisen ja paikallisen tason politiikanlaatiijoille sekä kulttuuritoimijoille. Vuoden 2014 jälkeistä koheesiopolitiikkaa valmisteltaessa olisi otettava opiksi hankkeista ja tutkimuksista, joissa laaditaan välineitä kulttuurin ja erityisesti luovien alojen tarjoamien mahdollisuuksien saamiseksi täysimääräisesti käyttöön. Kulttuuriteollisuus ja luovat alat olisi sisällytettävä yhdennettyihin alue- tai kaupunkikehitysstrategioihin yhteistyössä eri politiikanaloista vastaavien viranomaisien ja asiaankuuluvien kansalaisjärjestöjen edustajien kanssa.

Irlannin Cultural Tourism Initiative -kulttuurimatkailualoite käynnistettiin vuonna 2009, ja sen tarkoituksena on parantaa yhteistyötä taiteen, kulttuurin ja matkailun välillä. Romanian kulttuuriministeriön uusi kulttuurimatkailun erikoisyksikkö edistää sisäistä yhteistyötä, jotta aineettoman ja aineellisen kulttuuriperinnön tarjoamat mahdollisuudet saadaan hyödynnettyä mahdollisimman kattavasti.

Yhtenäisten kulttuuritilastojen laadintaan tarkoitettujen menetelmien kehittäminen on osoittautunut haasteelliseksi avoimessa koordinoitimenetelmässä. Syyskuusta 2009 lähtien Eurostat on tukenut yhteistyötä tekevien kansallisten tilastokeskusten verkostoa. Kahden vuoden ajan tässä Luxemburgin kulttuuriministeriön johtamassa verkostossa pohditaan kulttuuritilastojen laadintamenetelmiä, kulttuuriteollisuutta ja luovia aloja, julkisista ja yksityisistä varoista rahoitettuja kulttuurimenoja, kulttuuriin osallistumista ja kulttuurin sosiaalisia vaikutuksia.

2.3. Toimintasuunnitelman tavoite 3: kulttuurin edistäminen EU:n kansainvälisiin suhteisiin olennaisesti kuuluvana tekijänä

Kulttuuri-ilmaisujen moninaisuuden suojelemisesta ja edistämisestä tehdyn Unescon yleissopimuksen¹⁵ sopimuspuolena EU on sitoutunut ottamaan kulttuurinäkökohdat huomioon suhteissaan kumppanimaihin ja -alueisiin.

Toimintasuunnitelman antamisen jälkeen kulttuurille EU:n ulkosuhteissa on laadittu uusi strateginen kehys. Kulttuuri nähdään entistä enemmän strategisena tekijänä poliittisessa, sosiaalisessa ja taloudellisessa kehityksessä. Uusiin aloitteisiin on saatu yhä enemmän varoja: vuodesta 2007 lähtien yli 100 miljoonaa euroa on varattu kulttuurille kolmansissa maissa ja alueellisessa yhteistyössä.

EU tukea kulttuuriyhteistyölle **Euroopan naapuruuspolitiikan** kattamalla alueella on lisätty merkittävästi. EU:n kulttuuriohjelmassa tälle alueelle on suunnattu erityistoimi vuosina 2009 ja 2010, ja vuonna 2011 on määrä käynnistää uusi alueellisen ja alueiden välisen yhteistyön aloite.

¹⁵ Yli 110 sopimuspuolta oli ratifioinut sopimuksen huhtikuuhun 2010 mennessä.

Välimeren unionissa valmistellaan parhaillaan uutta kulttuuria koskevaa Euromed-strategiaa. Komissio on toteuttanut tarvekartoituksen ja kuulemisen, ja yhteisyökumppanien nimeämä ad hoc -työryhmä laatii strategian esitettäväksi ministereille.

Laajentumismaissa mittavaa kulttuuriperinnön elvytystä on täydennetty antamalla riippumattomille järjestöille kohdennettu asianmukainen ehdotuspyyntö liittymistä valmistelevaan tukivälineeseen (IPA) kuuluvasta kansalaisyhteiskuntaa koskevasta tukivälineestä. Kulttuuri on poliittisen vuoropuhelun ja yhteistyön keskiössä myös uudessa vuonna 2009 käynnistetyssä **itäisessä kumppanuudessa**. Itäisen kumppanuuden kulttuuriohjelma on määrä käynnistää vuonna 2010, ja sillä pyritään vahvistamaan kulttuuritoimijoiden valmiuksia, lujittamaan alueellisia yhteyksiä ja edistämään osallistavan kulttuuripolitiikan kehittämistä kumppanimaissa.

Slovenia isännöi vuonna 2008 konferenssia, jonka aikana käynnistettiin Ljubljanan prosessin rahoitus kulttuuriperinnön elvyttämiseksi Kaakkois-Euroopassa.

Kulttuurin asema tunnustetaan myös **kehitysyhteistyössä** entistä useammin. Vuonna 2009 komissio käynnisti hankkeen, jolla vahvistetaan kulttuurin asemaa kehitysyhteistyössä kaikkien sidosryhmien yhteisin toimin. AKT-valtioiden ja EU:n asiantuntijoista muodostuva työryhmä perustettiin seuraamaan edistymistä ja antamaan panoksensa 10. EKR:sta rahoitettavan AKT-valtioiden keskinäisen kulttuuriohjelman laadintaan¹⁶.

Espanjan vuoden 2007 kulttuuri- ja kehitysstrategia perustuu Unescon yleissopimuksen periaatteisiin.

Kauppasuhteissa EU on ottanut asiaankuuluvissa kahden- ja monenvälisissä neuvotteluissa edelleen huomioon audiovisuaalisen alan erityisen kaksitahoisen (talous/kulttuuri) luonteen identiteetin ja arvojen välittäjänä. Myös kehitysmaita koskevan etuuskohtelun varmistamisen välttämättömyys kulttuuri-ilmaisujen alalla tasapuolisemman kanssakäymisen edistämiseksi on tunnustettu Unescon yleissopimuksen mukaisesti allekirjoittamalla kulttuuriyhteistyötä koskeva pöytäkirja Cariforum-maiden kanssa tehdyn talouskumppanuussopimuksen ohessa¹⁷.

Uudet elokuvien yhteistuotantoa koskevat sopimukset Ranskan ja kumppanimaiden välillä sisältävät automaattisesti viittauksen Unescon yleissopimukseen.

Edistysaskelia on otettu myös kehitysmaiden ja nousevan talouden maiden kanssa harjoitetun **kahdenvälisen kumppanuuden** avulla. EU:n ja Venäjän kulttuuriministeriön yhdessä järjestämä korkean tason kulttuuriyhteistyöseminaari ”Russia–EU: signs on the road map of cultural cooperation” pidettiin Moskovassa vuonna 2009. Vuonna 2010 perustettiin pohjoisen ulottuvuuden kulttuurikumppanuus. EU:n strategiseen yhteistyöhön Brazilian kanssa kuuluu kulttuuriulottuvuus, jonka osoittaa Euroopan komission ja Brazilian kulttuuriministeriön vuonna 2009 allekirjoittama yhteinen julistus. EU:n ja Meksikon välinen strateginen kumppanuussuhde perustettiin virallisesti lokakuussa 2008. Euroopan komission ja Kiinan kulttuuriministeriön välinen poliittinen vuoropuhelu aloitettiin toukokuussa 2009. Kulttuuriohjelman erityistoimilla on tuettu muun muassa Kiinan, Intian ja Brazilian kanssa toteutettuja yhteistyöhankkeita.

¹⁶ Katso http://www.culture-dev.eu/pages/en/en_accueil.html.

¹⁷ Unescon yleissopimuksen täytäntöönpanoa ja edistämistä koskevia erillisiä sopimuksia ja pöytäkirjoja on allekirjoitettu myös Etelä-Korean kanssa, ja sellaisia viimeisellään parhaillaan Andien alueen ja Keski-Amerikan maiden kanssa.

Audiovisuaalisella alalla **MEDIA International** -valmistelutoimen tavoitteena on tarkastella erilaisia tapoja vahvistaa eurooppalaisten ja kolmansien maiden audiovisuaalisen teollisuuden alan asiantuntijoiden välistä yhteistyötä ja kannustaa elokuvien ja audiovisuaalisten teosten kahdensuuntaista vaihtoa. Tuki jatkuu valmistelutoimea seuraavassa MEDIA Mundus -ohjelmassa, ja vuosille 2011–2013 on varattu rahoitusta 15 miljoonaa euroa.

3. TYÖSKENTELYMENETELMÄT JA KUMPPANUUDET

Komissio esitti toimintasuunnitelmassa useita uusia työskentelymenetelmiä, muun muassa avointa koordinointimenetelmää ja suunnitelmallisempaa vuoropuhelua kulttuurialan kanssa.

3.1. Avoin koordinointimenetelmä

3.1.1. Ensikokemukset

Neuvoston kulttuurialan työsuunnitelmassa kaudelle 2008–2010 perustettiin neljä asiantuntijaryhmää toimimaan yhdessä avoimen koordinointimenetelmän mukaisesti ja vaihtamaan kokemuksia ja antamaan suosituksia työsuunnitelmassa määritetyillä seuraavilla painopistealoilla:

- kulttuuriteollisuus ja luovat alat
- kulttuurin ja koulutuksen välinen synergia
- taiteilijoiden ja muiden kulttuurialan ammattilaisten liikkuvuus
- kokoelmien liikkuvuus.

Vaikka työsuunnitelmassa asetetaan tavoitteet kullekin ryhmälle, tarkemmista kysymyksistä sopiminen osoittautui työryhmille haastavaksi ja viivästytti joissain tapauksissa työryhmien toiminnan tehokasta aloittamista.

Lähes kaikissa aiheissa työryhmät keskittyivät vaihtamaan kokemuksia ja laatimaan politiikkaa koskevia suosituksia. Joissakin tapauksissa painopiste on ollut kansallisten käytäntöjen järjestelmällisessä keräämisessä ja analysoinnissa.

Vaikka vain kahden vuoden kokemuksen perusteella on hankala tehdä päteviä johtopäätöksiä, sekä komissio että jäsenvaltiot pitävät avointa koordinointimenetelmää yleisesti tehokkaana tapana tehdä yhteistyötä kulttuurialalla.

Avoin koordinointimenetelmä on osoittautunut oivaksi menetelmäksi, jonka avulla kansalliset hallinnot voivat verkostoitua ja oppia toinen toisiltaan. Vaikka kaikkien ryhmien tavoitteena on antaa politiikkaa koskevia suosituksia, suurimpana haasteena on edelleen saada suositukset kanavoitua mukaan politiikanlaadintaan EU:ssa ja jäsenvaltioissa ja niveltää ryhmien työ yhteen neuvoston puheenjohtajavaltioiden ja komission työn kanssa.

3.1.2. Tulevat haasteet

Avoimen koordinointimenetelmän yhteistyössä on syytä keskittyä sellaisiin kysymyksiin ja tuloksiin, joita jäsenvaltiot ja komissio voivat toteuttaa toimivaltaansa kuuluvilla aloilla, mikä edistää toimintasuunnitelman tavoitteiden saavuttamista.

Avoimen koordinoitimenetelmän työryhmien, komission ja neuvoston – etenkin puheenjohtajavaltioiden – toimien niveltäminen paremmin yhteen tukee tätä. Puheenjohtajavaltioiden olisi oltava selkeästi vastuussa painopisteistä ja varmistettava, että puheenjohtajakauden ohjelmat ja neuvoston työ perustuvat avoimen koordinoitimenetelmän työryhmien työn tuloksiin.

Kulttuuriministeriöiden kansliapäällikköjen kokoukset ovat osoittautuneet tehokkaiksi strategisen keskustelun foorumeiksi, ja ne voisivat toimia tärkeänä tiedotuskanavana, jonka kautta levitetään ja vastaanotetaan tietoa avoimella koordinoitimenetelmällä aikaan saaduista tuloksista. Kansliapäällikköjen kokousten pitämistä järjestelmällisemmin jokaisella puheenjohtajakaudella olisi syytä harkita, niin että yhden tai useamman avoimen koordinoitimenetelmän työryhmän työn tuloksia voidaan tarkastella puheenjohtajavaltion painopistealueiden mukaisesti.

Jäsenvaltioiden kansallisissa kertomuksissa esitettyjen ja avoimen koordinoitimenetelmän osallistujien tekemien ehdotusten perusteella komissio ehdottaa seuraavia tapoja, joilla tehokasta yhteistyötä voidaan vahvistaa:

- Jäsenvaltioiden olisi määriteltävä asiaankuuluvissa neuvoston elimissä sekä yleiset aihepiirit että tarkemmat kysymykset, joita käsitellään avoimen koordinoitimenetelmän työryhmissä. Enintään neljä tai viisi aihepiirikohtaista työryhmää on realistinen määrä, niin että komissio pystyy tukemaan prosessia tehokkaasti ja neuvostolla – etenkin puheenjohtajavaltioilla – on riittävät valmiudet ottaa työryhmien työn tulokset huomioon. Jokaisen työryhmän olisi käsiteltävä aiheita vuoronperään tietyn aikataulun mukaisesti. Neljä vuotta on riittävä aika, jotta yhteistyöstä saadaan kestävää, väliarviointi voidaan tehdä ja edistyminen eri aihepiireissä on tarkoituksenmukaista.
- Neuvoston olisi määritettävä kullekin aihepiirille myös tavoitetulokset, jotka voivat olla esimerkiksi analyttisiä kertomuksia, hyvien käytäntöjen kokoelmia tai politiikkaa koskevia suosituksia, sekä nimettävä tilaisuudet, joissa tuloksista voidaan kertoa, kuten puheenjohtajavaltion järjestämät konferenssit, kansliapäällikköjen kokoukset, kulttuurialan foorumien järjestämät tai niiden kanssa järjestetyt tapahtumat tai komission järjestämät seminaarit.
- Edellisen perusteella jokainen työryhmä määrittäisi omat työskentelymenetelmänsä, jotka voivat olla mitä erilaisimpia Brysselissä järjestetyistä kokouksista isäntävaltion järjestämiin vertaisoppimistapahtumiin. Työryhmien johdossa olisi nykyiseen tapaan yksi tai kaksi puheenjohtajaa, jotka kulttuuriasioiden komitea nimeää ja hyväksyy.
- Tarkkaan rajattujen aihepiirien ansiosta jäsenvaltioiden pitäisi olla helpompi valita työryhmään parhaiten sopivat jäsenet. Rekisteröinti voidaan toistaa vuosittain, jotta varmistetaan, että jäsenet ovat profiilinsa puolesta mahdollisimman sopivia kyseisenä vuonna käsiteltäviin aiheisiin nähden. Jotkin aiheet saattavat edellyttää syvällistä asiasisällön tuntemusta, toiset taas laaja-alaista poliittista näkemystä. Nimitettiinpä asiantuntijat yliopistoista, kansalaisjärjestöistä tai ministeriöistä (tai näistä kaikista), aina on oleellista, että asiantuntijalla on tiivis yhteys politiikanlaadintaan ja että hän saa tehokasta tukea ministeriöltä.
- Avoimen koordinoitimenetelmän työryhmien koko, 22–27 osallistuvaa jäsenvaltiota, on osoittautunut kaksiteräiseksi miekaksi, ja käytännössä keskusteluja

on käyty mieluummin pienemmissä ryhmissä. Päämääränä on edelleen aktiivinen kokemustenvaihto ja keskustelu. Tähän voi sisältyä esimerkiksi käytäntöjen vaihtoja, vertaisoppimiskäytäntien järjestämistä tai tapaustutkimusten laadintaa. Kun yksittäisiä aiheita käsitellään vuoronperään neljän vuoden aikana, jäsenvaltioiden pitäisi olla helpompi päättää, mihin keskusteluihin ne haluavat osallistua aktiivisesti.

- Työryhmiä olisi tuettava kulttuuriohjelmasta erityisesti vertaisoppimisessa ja tietojen levittämisessä.

Mukautetut työskentelymenetelmät edistävät avoimella koordinoitimenetelmällä aikaan saatujen tulosten toteutumisesta. Kun aihepiirit, tavoitetulokset ja tiedotustilanteet on määritelty tarkasti, avoimen koordinoitimenetelmän mukaisella jäsenvaltioiden yhteistyöllä on selkeät virstanpylväät. Avoimen koordinoitimenetelmän työryhmien, komission ja neuvoston – etenkin puheenjohtajavaltioiden – toimien niveltäminen paremmin yhteen on kaiken kattava tavoite.

3.2. Suunnitelmallinen vuoropuhelu kulttuurialan kanssa

3.2.1. Ensikokemukset

Komissio on edelleen sitoutunut vuoropuheluun kulttuurialan kanssa ja pyrkii varmistamaan, että kulttuurialan ääni kuuluu Euroopan unionissa käydyssä poliittisessa keskustelussa.

Vuodesta 2007 lähtien suunnitelmallinen vuoropuhelu komission ja kulttuurialan välillä on hoidettu pääasiassa kahta kautta, eurooppalaisten yhdistysten aihepiirikohtaisten foorumien ja Euroopan kulttuurifoorumin avulla.

Euroopan kulttuurienvälisen vuoropuhelun teemavuoden 2008 alla kulttuurialalla muodostettiin teemavuoden suunnittelua ja tukemista varten ”Rainbow Platform” -foorumi välikädeksi kansalaisjärjestöjen ja komission välille. Siitä on kehittynyt sittemmin Platform for Intercultural Europe -foorumi. Tämän esimerkin perusteella komissio julkisti avoimen kiinnostuksenilmaisupyynnön vuoden 2008 puolivälissä kannustaakseen Euroopan laajuisia kulttuurijärjestöjä perustamaan kaksi muutakin foorumia, joissa käsitellään kulttuurin saatavuutta sekä kulttuuriteollisuutta ja luovia aloja.

Kukin foorumi on laatinut ensimmäiset politiikkaa koskevat suositukset, jotka ne esittelivät alalle laajemmin vuonna 2009 pidetyssä Euroopan kulttuurifoorumissa.

Yksi foorumien raportoimista tärkeimmistä eduista on syventynyt ja laaja-alaisempi vuoropuhelu kulttuurialan sisällä. Suunnitelmallisella vuoropuhelulla on pyritty saamaan monitahoisen kulttuurialan erilaiset toimijat etsimään yhteisiä näkökantoja. Kulttuuriala saa paremmin tietoa poliittisista toimista ja ottaa myönteisemmin osaa politiikkaan.

Kulttuuriala voi pyrkiä valitsemaan kuhunkin aiheeseen sopivimmat keskustelijat ja poliittiset aloitteet painopisteiden käsittelyjärjestyksen mukaisesti. Kansalaisjärjestöjen vuoropuhelun niveltäminen paremmin yhteen komission, avoimen koordinoitimenetelmän työryhmien ja neuvostossa toteutetun jäsenvaltioiden työn kanssa antaisi selkeämmän kuvan siitä, milloin ja missä suosituksia olisi annettava.

3.2.2. Tulevat haasteet

Foorumien tekemien ja jäsenvaltioiden kansallisissa kertomuksissa esitettyjen ehdotusten perusteella komissio ehdottaa seuraavia tapoja, joilla tehokasta yhteistyötä voidaan vahvistaa:

- Jokaisen aihepiirikohtaisen foorumin olisi vastattava yhtä avoimen koordinoitimenetelmän piiriin kuuluvaa politiikanalaa ja liityttävä siihen, jotta painopistealoja voidaan tarkastella ja niistä voidaan keskustella yhtenäisellä tavalla. Komissio jatkaa kahdenvälistä yhteydenpitoa foorumien kanssa ja ehdottaa vuosikokousta foorumien johtokuntien kanssa.
- Kahden vuoden välein järjestettävä Euroopan kulttuurifoorumi on edelleen paras tilaisuus kansalaisjärjestöjen ja politiikanlaajien väliselle vuoropuhelulle. Vuonna 2009 järjestetyssä Euroopan kulttuurifoorumissa käsiteltiin edistymistä kulttuurin sisällyttämisessä asiaankuuluviin EU:n politiikkoihin, ja osallistujia oli yli 1 000. Myös pienempimuotoisia tapahtumia kuitenkin tarvitaan, sillä niissä voidaan keskustella yksittäisistä kysymyksistä. Tulevissa foorumijohtoisissa keskusteluissa ja tiedotustapahtumissa olisi oltava osallistujia kulttuurialalta, vastaavasta avoimen koordinoitimenetelmän työryhmästä sekä jäsenvaltioiden ja politiikanlaajien keskuudesta. Vaihtoehtoja toiminta-avustusten rahoittamiseen tutkitaan, ja kokeiluvaiheen kokemusten perusteella vaikuttaa siltä, että hanke-apurahat saattavat sopia paremmin foorumitoiminnan tukemiseen.
- Joissakin jäsenvaltioissa suunnitelmallinen vuoropuhelu kulttuurijärjestöjen kanssa on kehittynyt hyvin myönteisesti. Unkarissa kulttuurialan neuvostossa kokoontuvat hallituksen, kulttuurialan ammattilaisten, rahoittajien ja ammattiliittojen edustajat. Romaniassa kokeiluluonteinen keskustelufoorumi on kasvanut sidosryhmien osallistumisesta vastaavaksi kulttuuri- ja kansanperintöministeriön osastoksi.

Kohdennetumpi vuoropuhelu kulttuurijärjestöjen kanssa edistää poliittisiin painopisteisiin tähdättyjen yhteisten toimien niveltymistä paremmin yhteen. Avoimella koordinoitimenetelmällä käsiteltyjä aiheita vastaavat aihepiirikohtaiset foorumit helpottavat kansalaisjärjestöjen käytäntöjen ja tietämyksen siirtämistä politiikanlaadintaan.

4. JATKOTOIMET

Toimintasuunnitelman antamisen jälkeiset kokemukset ovat osoittaneet selkeästi, että Euroopan unionissa on mahdollista tehdä kulttuuripoliittista yhteistyötä niin vaihtamalla kokemuksia jäsenvaltioiden välillä politiikan mukauttamiseksi parhaiden käytäntöjen pohjalta, lisäämällä kulttuurijärjestöjen osallistumista politiikanlaadintaan kuin yhtenäistämällä suhtautumista kulttuuriin muilla asiaankuuluvilla politiikan aloilla.

Yhteistyön vahvistaminen on entistäkin tärkeämpää **nykytilanteessa**.

Komission esittämän ”Eurooppa 2020” -strategian tavoitteena on saada Eurooppa takaisin pitkän aikavälin kasvun tielle toimenpiteillä, joilla edistetään älykästä, kestävä ja osallistavaa kasvua. Kulttuurilla voi olla tältä osin keskeinen asema myös sellaisissa lippulaiva-aloitteissa kuin innovaatiounioni (luovat ekologi, muut innovaatiot kuin tekniset innovaatiot), digitaalistrategia (medialukutaito, uusi ympäristö luovuudelle ja kulttuurin saatavuudelle) ja uuden osaamisen ja työllisyyden ohjelma (monikulttuuriset taidot ja laaja-alaiset taidot). Kulttuurin roolia alueellisessa ja paikallisessa kehityksessä olisi samoin korostettava

koheesiopolitiikan yhteydessä (luovat ja monikulttuuriset kaupungit ja alueet). EU:n rajojen ulkopuolella kulttuurin roolia laajentumisperusteissa ja ulkosuhteissa olisi kehitettävä edelleen (luomalla Euroopasta mielikuva *luovuuden kehtona* sekä edistämällä tasapuolista kulttuurivaihtoa ja yhteistyötä muun maailman kanssa).

Tässä kertomuksessa esitettyjen ehdotusten tarkoituksena on vahvistaa tehokasta yhteistyötä ja auttaa sitä kautta varmistamaan, että kulttuuri edistää omalta osaltaan mahdollisimman kattavasti älykästä, kestävästä ja osallistavaa Eurooppaa.

5. PÄÄTELMÄT

Euroopan parlamenttia, neuvostoa, alueiden komiteaa sekä Euroopan talous- ja sosiaalikomiteaa pyydetään toimimaan tämän kertomuksen perusteella.

Neuvostoa kehoitetaan toteuttamaan tarvittavat toimet, jotta se voi päättää avoimella koordinoitimenetelmällä käsiteltävistä yleisistä aihepiirikohtaisista kysymyksistä ja painopistealoista.

Komissio ehdottaa, että se raportoi edistymisestä sovituissa aiheissa aihepiirikohtaisesti avoimella koordinoitimenetelmällä aikaan saatujen tulosten, suunnitelmallisen vuoropuhelun foorumien aikaansaannosten ja jäsenvaltioiden vapaaehtoisten kertomusten pohjalta.